

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania I. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie

o prawo do zasiłku chorobowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 czerwca 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 28 września 2022 r., sygn. akt VIII Ua 74/21,

**uchyła zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie i
przekazuje temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania oraz
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Jarosław Sobutka Agnieszka Żywicka Robert Stefanicki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 września 2022 r. Sąd Okręgowy w Lublinie w sprawie z odwołania I. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie w

przedmiocie prawa do zasiłku chorobowego, w punkcie I oddalił apelację odwołującej się od wyroku Sądu Rejonowego Lublin - Zachód w Lublinie z 4 listopada 2021 r., którym oddalono odwołania od decyzji ZUS z 9 lutego 2021 r., z 1 marca 2021 r., z 29 marca 2021 r. i z 7 maja 2021 r., w punkcie II nie obciążył odwołującej się kosztami postępowania apelacyjnego.

W sprawie decyzją z 9 lutego 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie odmówił I. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 23 grudnia 2020 r. do 11 lutego 2021 r. po ustaniu zatrudnienia u płatnika T. S.A. W uzasadnieniu decyzji, powołując się na art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732 ze zm.; dalej: ustawa zasiłkowa), organ rentowy podniósł, iż z posiadanej dokumentacji wynika, że tytuł ubezpieczenia chorobowego wnioskodawczyni ustał 22 grudnia 2020 r., a po ustaniu zatrudnienia kontynuuje ona wcześniej podjętą działalność zarobkową, tj. pozarolniczą działalność gospodarczą I.. W związku z powyższym nie ma ona prawa do zasiłku chorobowego za wymieniony wyżej okres po ustaniu zatrudnienia u płatnika T. S.A.

Kolejną decyzją, z 1 marca 2021 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie odmówił I. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 12 lutego 2021 r. do 11 marca 2021 r., po ustaniu zatrudnienia u płatnika T. S.A. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy również podniósł, iż tytuł ubezpieczenia chorobowego wnioskodawczyni ustał 22 grudnia 2020 r., a po ustaniu tytułu ubezpieczenia, kontynuuje ona wcześniej podjętą działalność zarobkową, tj. działalność gospodarczą I. do 30 grudnia 2020 r. Jednocześnie organ zaznaczył, iż ubezpieczona może złożyć wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności na druku ZUS Z-3b, o ile podlega ona dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Decyzją z 29 marca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie odmówił I. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 12 marca 2021 r. do 8 kwietnia 2021 r., po ustaniu zatrudnienia u płatnika T. S.A. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy ponownie wskazał, że tytuł ubezpieczenia chorobowego wnioskodawczyni ustał 22 grudnia 2020 r., a po ustaniu tytułu ubezpieczenia,

kontynuowała ona wcześniej podjętą działalność zarobkową, tj. działalność gospodarczą I. M. do 30 grudnia 2020 r.

Decyzją z 7 maja 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie odmówił I. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 9 kwietnia 2021 r. do 29 kwietnia 2021 r., po ustaniu zatrudnienia u płatnika T. S.A. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy również wskazał, że tytuł ubezpieczenia chorobowego wnioskodawczynie ustał 22 grudnia 2020 r., a po ustaniu tytułu ubezpieczenia, kontynuuje ona wcześniej podjętą działalność zarobkową, tj. działalność gospodarczą I. do 30 grudnia 2020 r.

Od powyższych decyzji I. M. wniosła odwołania. Wnioskodawczynie wskazała, że działalność została zawieszona 30 grudnia 2020 r. Na początku miesiąca grudnia 2020 r. prowadziła jeszcze działalność, co jest udokumentowane fakturą. 18 grudnia lekarz orzekł niezdolność do pracy, zaś ze względu na charakter jej choroby - depresję, nie pomyślała o zawieszeniu działalności gospodarczej i zrobiła to dopiero 30 grudnia 2020 r. od dnia 31 grudnia 2020 r.

Sąd Rejonowy dokonał następujących ustaleń faktycznych.

- I. M. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom, w tym ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia przez płatnika T. S.A. w Z. w okresie od 23 września 2019 r. do 22 grudnia 2020 r.

W okresie zatrudnienia u płatnika składek tj. od 18 grudnia 2020 r., skarżąca stała się niezdolna do pracy i z tego tytułu za okres do 22 grudnia 2020 r. otrzymała od pracodawcy wynagrodzenie za czas choroby. Niezdolność do pracy skarżące utrzymywała się do 29 kwietnia 2021 r.

Równolegle w czasie trwania zatrudnienia, tj. w okresie od 1 października 2019 r. do 31 grudnia 2020 r., skarżąca prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą I., w ramach której zajmowała się szkoleniami z kompetencji wychowawczych dla szkół i przedszkoli. Z tytułu tej działalności skarżąca była zgłoszona tylko do ubezpieczenia zdrowotnego. Zawieszenie działalności gospodarczej nastąpiło od 31 grudnia 2020 r. Do tego czasu skarżąca świadczyła swoje usługi szkoleniowe tj. w dniu 1 grudnia 2020 r. przeprowadziła kurs online „Pozytywna dyscyplina w praktyce Edycja 3, za który wystawiła fakturę na kwotę 3.3350 zł, zaś w dniu 2 grudnia przeprowadziła szkolenie „Pozytywna dyscyplina

okresu wczesnoszkolnego i z tego tytułu otrzymała przychód w kwocie 4.000 zł. Natomiast w dniach 22 grudnia 2020 r., 25 grudnia 2020 r. oraz 30 grudnia 2020 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej dokonała zakupu sprzętu elektronicznego i mebli biurowych. Nabywcą towarów był I..

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wniesione przez skarżącą odwołania okazały się nieuzasadnione.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Tytułem tego ubezpieczenia jest zatrudnienie lub inna działalność, których podjęcie rodzi obowiązek ubezpieczenia chorobowego lub uprawnienie do objęcia tym ubezpieczeniem na zasadach dobrowolności w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.; dalej: ustawa systemowa). Nadto zasiłek chorobowy przysługuje także osobie, która jest niezdolna do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego (np. po zakończeniu umowy o pracę), jeżeli niezdolność ta trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała nie później niż w czasie określonym w art. 7 pkt 1 i 2 ustawy zasiłkowej. Zgodnie zaś z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby.

Reasumując Sąd Rejonowy wskazał, iż przyczyną wyłączającą prawo do zasiłku chorobowego jest istnienie innych źródeł dochodów m.in. z własnej kontynuowanej lub podjętej działalności zarobkowej (dochód z tej działalności lub zasiłek chorobowy z tytułu kontynuowanej równolegle lub nowej aktywności zawodowej, nabyty na ogólnych zasadach). Wskazał, że w tym przypadku wypłata zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia byłaby sprzeczna z ratio legis omawianej regulacji, która sprowadza się do dostarczenia środków utrzymania

byłemu ubezpieczonemu, który z powodu ustania pracy zarobkowej traci dotychczasowe dochody, a któremu choroba przeszkodziła w znalezieniu i podjęciu nowej pracy zarobkowej, a tym samym nowego źródła dochodów.

Powołując się na orzecznictwo Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że celem ustawy zasiłkowej jest zapewnienie środków utrzymania pracownikowi, który w okresie czasowej niezdolności do pracy nie wykonuje pracy i nie otrzymuje wynagrodzenia.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że bezsporne w sprawie, przyznane przez wnioskodawczynię i pozwanego, jest ustanie z dniem 22 grudnia 2020 r. tytułu ubezpieczenia chorobowego I. M., tj. zatrudnienia w T. S.A. na podstawie umowy o pracę. Na podstawie ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że po ustaniu zatrudnienia, tj. po 22 grudnia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r., wnioskodawczyni prowadziła, wcześniej podjętą działalność gospodarczą pod firmą I., którą z końcem roku 2020 zawiesiła. Działalność gospodarcza była prowadzona przez wnioskodawczynię do dnia jej zawieszenia, bowiem nie świadcząc wprawdzie usług szkoleniowych w okresie choroby, I. M. dokonywała zakupów w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. A zatem, w ocenie Sądu pierwszej instancji, wnioskodawczyni prowadząc zarejestrowaną działalność gospodarczą od dnia jej rozpoczęcia do okresu zawieszenia działalności gospodarczej posiadała tytułu do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Sąd Rejonowy stwierdził, że spełniona została negatywna przesłanka z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, a odmowa prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia pracowniczego za okres od 23 grudnia 2020 r. do 11 lutego 2021 r., od 12 lutego 2021 r. do 11 marca 2021 r., od 12 marca 2021 r. do 8 kwietnia 2021 r. i od 9 kwietnia 2021 r. do 29 kwietnia 2021 r., tj. po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego (zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w T. S.A.) była słuszna.

Apelację od powyższego wyroku złożyła I. M., wnosząc o jego zmianę w części, a mianowicie w zakresie w jakim odmówiono jej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 23 grudnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r. i orzeczenie co do istoty sprawy na jej korzyść.

Sąd drugiej instancji nie dopatrył się ani błędów w ustaleniach faktycznych ani też naruszenia przepisów prawa procesowego czy prawa materialnego, które przemawiałyby za zmianą tego orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego prawidłowo Sąd pierwszej instancji ustalił, że po ustaniu zatrudnienia, tj. po 22 grudnia 2020 r., wnioskodawczyni prowadziła działalność gospodarczą aż do dnia jej zawieszenia, tj. do 31 grudnia 2020 r. W tym okresie wnioskodawczyni dokonywała zakupu sprzętu elektronicznego i mebli biurowych z przeznaczeniem do prowadzenia działalności gospodarczej w przyszłości. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prowadzenie działalności gospodarczej obejmuje nie tylko wykonywanie czynności należących do zakresu tej działalności, ale także czynności zmierzających do zaistnienia takich czynności gospodarczych - czynności przygotowawcze i organizacyjne (uzyskanie pozwoleń czy wpisów do ewidencji, uzyskanie lokalu, jego adaptacja i wyposażenie, zakup towaru, którym się zamierza handlować, ewentualna reklama, zatrudnienie pracowników czy obsługi księgowej, prawnej, znalezienie klientów, itp.). Prowadzenie działalności występuje zarówno w okresach faktycznego wykonywania usług, jak też w okresach wykonywania innych czynności związanych z tą działalnością - takich jak poszukiwanie nowych klientów, promowanie swoich usług, a zatem podejmowanie wszelkich działań, które zmierzają do stworzenia właściwych warunków do wykonywania działalności gospodarczej. Przedsiębiorca sam dysponuje swoim czasem przeznaczonym na wykonywanie działalności i może go wykorzystać na bezpośrednie świadczenie usług, a także na czynności pomocnicze zmierzające w przyszłości do efektywnego wykonywania działalności zarobkowej. Prowadzeniem działalności gospodarczej jest również faktyczne niewykonywanie działalności w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie, czy też kolejnego klienta. Tym samym bez znaczenia pozostaje okoliczność, że w spornym okresie wnioskodawczyni nie wykonywała czynności zmierzających bezpośrednio do uzyskania przychodu z działalności gospodarczej, skoro podejmowała czynności, które miały jej umożliwić uzyskanie tego przychodu w przyszłości.

Ponadto zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej przyczyną wyłączającą prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia jest kontynuowanie lub podjęcie działalności zarobkowej, ale tylko takiej działalności

zarobkowej, która stanowi tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym. W związku z tym, jeżeli po ustaniu tytułu ubezpieczenia dojdzie do kontynuowania lub podjęcia działalności zarobkowej, to - zależnie od jej rodzaju - stanowi to tytuł do objęcia ubezpieczeniem chorobowym. Wówczas zdarzenie ubezpieczeniowe (zachorowanie) będzie już pozostawać w związku z nowym tytułem ubezpieczenia, a prawo do zasiłku przewidzianego w art. 7 ustawy zasiłkowej, jako „słabsze” od prawa do innych świadczeń, mających tytuł zakotwiczony w ubezpieczeniu, odpadnie wobec braku potrzeby wprowadzenia tej szczególnej ochrony.

Zdaniem Sądu Okręgowego słusznie Sąd pierwszej instancji ocenił, iż wypłata zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia byłaby sprzeczna z ratio legis wskazanej regulacji prawnej, która sprowadza się do dostarczenia środków utrzymania byłemu ubezpieczonemu, który z powodu ustania pracy zarobkowej traci dotychczasowe dochody, a któremu choroba przeszkodziła w znalezieniu i podjęciu nowej pracy zarobkowej, a tym samym nowego źródła dochodów. Zatem prawo do zasiłku jest wyłączone, gdy osoba niezdolna do pracy ma inne źródło dochodu. W świetle powyższego niewątpliwie faktyczne prowadzenie przez wnioskodawczynię pozarolniczej działalności po ustaniu obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego z tytułu stosunku pracy stanowiło działalność zarobkową w rozumieniu przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, a tym samym tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym, w tym dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

W ocenie Sądu Okręgowego treść art. 13 ustawy zasiłkowej nie daje także podstaw do przyjęcia, że kontynuowanie działalności zarobkowej, o której mowa w tym przepisie, będącej tytułem do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, pozbawia osobę zainteresowaną zasiłku chorobowego tylko za okres, w ciągu którego aktualizuje się przesłanka opisana w art. 13 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Przepis ten powinien być interpretowany jedynie w ten sposób, że skutek kontynuowania działalności będącej tytułem do objęcia dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym przez osobę uprawnioną do zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia chorobowego w okolicznościach opisanych w art. 7 ustawy, zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres niezdolności do pracy po ustaniu ubezpieczenia, bez względu na czas trwania negatywnej przesłanki.

W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczonej nie przysługiwał zasiłek chorobowy w okresie przypadającym po ustaniu tytułu ubezpieczenia wynikającego ze stosunku pracy, czyli od 22 grudnia 2020 r., ponieważ w dacie tej potencjalnie dysponowała tytułem dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego (z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej). Prowadzenie takiej działalności daje bowiem podstawę do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wywiodła odwołująca się, zaskarżając go w części, tj. co do punktu I.

Podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie: art. 13 ust. 1 pkt. 2 ustawy zasiłkowej, przez jego błędną wykładnię przejawiającą się w uznaniu, iż przepis ten pozbawia niejako automatycznie prawa do zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności do pracy następujący po rozwiązaniu stosunku pracy ubezpieczonych, którzy w dniu ustania pracowniczego tytułu ubezpieczenia kontynuowali działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, co w sprawie przejawia się w odmowie przyznania ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 31 grudnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r., w sytuacji, gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu stanowi, iż ubezpieczeni nie nabywają tego prawa wyłącznie za okres do zaprzestania kontynuowania tej działalności, tj. jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego w przypadku ubezpieczonej za okres od 22 grudnia 2020 r., tj. od dnia ustania pracowniczego tytułu ubezpieczenia, do 30 grudnia 2020 r., tj. do dnia zawieszenia działalności gospodarczej.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę decyzji ZUS z 9 lutego 2021 r., z 1 marca 2021 r., z 29 marca 2021 r., z 7 maja 2021 r. i przyznanie ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 31 grudnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r. Ponadto wniosła o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania za obie instancje i kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw kasacyjnych, a z urzędu bierze pod uwagę jedynie nieważność postępowania. Zakres dopuszczalnej kognicji wyznacza zatem strona skarżąca, która na mocy art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. powinna przedstawić podstawy kasacyjne, natomiast granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia wskazanych przepisów prawa. W przedmiotowej sprawie, wobec braku oparcia skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, zakres kognicji Sądu Najwyższego wytyczyły zarzuty podniesione tylko w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego. Jednocześnie wskazane podstawy oznaczają, że Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany poczynionymi w toku procesu ustaleniami faktycznymi. Skarżąca podnosi zarzut naruszenia prawa materialnego, który był już przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego, art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej stosowany skrót: ustawy zasiłkowej), który okazał się wystarczający do uwzględnienia skargi kasacyjnej.

W niniejszej sprawie kluczowy problem zasądza się na ustaleniu, za jaki okres osoba niezdolna do pracy po ustaniu obowiązkowego tytułu ubezpieczenia chorobowego (w okolicznościach wskazanych w art. 7 ustawy zasiłkowej), traci prawo do zasiłku chorobowego, jeżeli nie przystąpiła do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Chodzi o rozstrzygnięcie, czy zainteresowany - w razie kontynuowania działalności zarobkowej po ustaniu obowiązkowego tytułu ubezpieczenia chorobowego traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres trwania niezdolności do pracy przypadającej po ustaniu ubezpieczenia chorobowego, czy tylko za tę jego część, w trakcie której kontynuował działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Innymi

słowy, czy na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, osoba, która stała się niezdolna do pracy w okolicznościach wskazanych w art. 7 ww. ustawy, ale posiadała w tym czasie przez okres krótszy niż 14 dni niezdolności do pracy trwającej po ustaniu ubezpieczenia chorobowego tytuł do objęcia dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, do którego nie przystąpiła, nie nabywa prawa do zasiłku chorobowego za cały okres trwania niezdolności do pracy po ustaniu ubezpieczenia chorobowego, czy tylko za okres, w którym kontynuowała działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym. Czy po tym okresie (zaprzestaniu działalności zarobkowej) przysługuje jej prawo do zasiłku chorobowego z pierwotnego tytułu ubezpieczenia chorobowego, który uległ zakończeniu.

W rozpoznawanej sprawie, jak ustaliły sądy *meriti*, dotyczy to dwóch tytułów ubezpieczeniowych, pracowniczego tytułu ubezpieczeniowego, który ustał 22 grudnia 2020 r. i pozarolniczej działalności gospodarczej, którą odwołująca prowadziła równoległe z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę i kontynuowała jeszcze po ustaniu pracowniczego tytułu ubezpieczenia do 30 grudnia 2020 r. Skarżąca w istocie kwestionuje nieprzyznanie zasiłku chorobowego za okres od 31 grudnia 2020 r. do 29 kwietnia 2021 r. czyli od dnia zawieszenia działalności gospodarczej. Poza przedmiotem sporu była kwestia kontynuowania działalności gospodarczej przez ubezpieczoną.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że według regulacji zawartej w art. 13 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy w ogóle nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli zaistniały okoliczności wskazane w art. 7 tej ustawy. Wykładnia językowa tego przepisu prowadzi do wniosku, że art. 13 nie odnosi się do okresów poszczególnych zwolnień. W sytuacji, w której odwołująca się po ustaniu ubezpieczenia chorobowego kontynuowała działalność zarobkową, nawet przez krótki czas, utrata prawa do zasiłku będzie dotyczyć całego okresu po ustaniu ubezpieczenia. W ocenie Sądu Okręgowego art. 13 ustawy zasiłkowej dotyczy okresu zasiłkowego, a nie okresu zwolnienia. Przepis ten powinien być interpretowany jedynie w ten sposób, że wskutek kontynuowania działalności będącej tytułem do objęcia dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym przez osobę uprawnioną do zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia chorobowego w

okolicznościach opisanych w art. 7 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy nie przysługuje za cały okres niezdolności do pracy po ustaniu ubezpieczenia, bez względu na czas trwania negatywnej przesłanki.

W pierwszej kolejności trzeba zwrócić uwagę, że jeśli chodzi o przesłankę wymienioną w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, to zgodnie z pierwotnym brzmieniem tej regulacji, zasiłek chorobowy - z założenia - nie przysługiwał za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy "kontynuowała działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową". Zmiana legislacyjna, która nadała temu przepisowi jego aktualną treść i została dokonana z dniem 1 lipca 2004 r. na mocy art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), ma ten skutek, iż *de lege lata* przesłanką negatywną skutkującą brakiem uprawnień do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie jest kontynuacja albo podjęcie każdej - bez wyjątku - działalności zarobkowej, ale jest nią kontynuacja (rozpoczęcie) wykonywania tylko takiej działalności, która stanowi tytuł do objęcia osoby zainteresowanej ubezpieczeniem chorobowym (obowiązkowo lub dobrowolnie) albo zapewnia takiej osobie prawo ubiegania się o - jakiegokolwiek inne, niż zasiłek chorobowy finansowany ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - świadczenie za okres niezdolności do pracy spowodowanej chorobą. Zatem aktualne brzmienie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej obejmuje dwie sytuacje, to jest: niezdolność do pracy powstałą w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego oraz niezdolność do pracy powstałą po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Odnosi się do sytuacji faktycznych opisanych w art. 6 ustawy zasiłkowej, jak i w art. 7 tej ustawy, co nie znosi na drugi plan konieczności rozgraniczenia momentu powstania niezdolności do pracy. Dalej art. 13 ustawy zasiłkowej wymienia enumeratywnie tak zwane negatywne przesłanki nabycia prawa do zasiłku. Jedną z nich (opisaną w ust. 1 pkt 2) jest kontynuowanie działalności zarobkowej lub podjęcie działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającej prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby (zob. szerzej Postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2018 r., III UZP 7/18, LEX nr 2575525).

Stosowanie art. 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 7 ustawy zasiłkowej w sytuacji krzyżowania się tytułów ubezpieczenia było już przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego i w tej sprawie ukształtowały się dwie linie orzecznicze.

Zgodnie z pierwszym stanowiskiem, kontynuowanie lub podjęcie działalności zarobkowej po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, przy spełnieniu pozostałych negatywnych przesłanek z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej powoduje utratę zasiłku chorobowego za cały okres tej działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2012 r., I UK 212/11, OSNP 2012 nr 23-24, poz. 294; z 13 czerwca 2013 r., I UK 19/13, LEX nr 1413492). Nie ulega bowiem wątpliwości, że osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy, a jednocześnie prowadząca równolegle inną działalność (umowa cywilna, pozarolnicza działalność gospodarcza) straci prawo do zasiłku za cały okres zwolnienia, jeżeli ta równoległa działalność będzie faktycznie prowadzona obok wykonywanej pracy najemnej, bez względu na częstotliwość tych dodatkowych zadań, czy też wysokość uzyskanego przysporzenia majątkowego. W ten sposób realizuje się przesłanka "kontynuowania działalności zarobkowej". Nie ma wówczas aksjologicznych przesłanek do wypłaty świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, jeżeli została zachowana zdolność do prowadzenia tej działalności.

Równolegle ukształtował się pogląd odmienny, za którym opowiada się Sąd Najwyższy w składzie tu orzekającym, że regulacja art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej pozbawia ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego jedynie za taki okres po ustaniu zatrudnienia, w którym osoba zainteresowana rzeczywiście kontynuuje wykonywanie działalności zarobkowej stanowiącej tytuł objęcia jej obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającej prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby. Sporna regulacja nie pozbawia zatem osoby zainteresowanej prawa do świadczeń zasiłkowych za okres po ustaniu zatrudnienia, w którym nie występują już okoliczności, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej (por. Wyroki Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2012 r., I UK 13/12, LEX nr 1218583; z 4 października 2018 r., III UZP 5/18, LEX nr 2557180; z 25 lutego 2008 r., I UK 249/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 152, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

25 października 2018 r., III UZP 7/18, LEX nr 2575525; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lutego 2014 r., SK 18/13, OTK-A 2014 Nr 2, poz. 15).

Zgodnie z drugim stanowiskiem konieczne jest ustalenie, w jakich okolicznościach realizuje się przesłanka z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej - odnosząc się do rozpoznawanej sprawy: sposobu kontynuowania czynności stanowiących przedmiot działalności gospodarczej oraz ich częstotliwości w tym okresie. Zaprzestanie wykonywania "kontynuowanej" albo "podjętej" działalności zarobkowej po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, otwiera zainteresowanemu możliwość skutecznego ubiegania się o świadczenie zasiłkowe ze skutkiem ex nunc (od chwili, w której zaprzestano realizowania takiej działalności). Osoba niezdolna do pracy, która spełniła ten warunek, nabędzie zatem prawo do zasiłku chorobowego, o ile nie zaistnieje którakolwiek z pozostałych przesłanek negatywnych, jakie zostały wymienione taksatywnie w art. 13 ustawy zasiłkowej.

Z powyższym poglądem korespondują konkluzje poczynione w uzasadnieniu w sprawie III UZP 7/18 z dnia 25 października 2018 r., w której Sąd Najwyższy odmówił wprowadzenia podjęcia uchwały (z uwagi na sposób przedstawienia problemu prawnego), stwierdził jednak, że „(...) jak dotąd ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie do treści normatywnej art. 13 ustawy zasiłkowej regulacji stanowiącej o tym, iż w razie ziszczenia się wskazanych tam okoliczności osoba zainteresowana zostaje pozbawiona prawa do zasiłku za "cały okres niezdolności do pracy", względnie za "cały okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego". A ponadto: „ Przyjęcie poglądu odmiennego - wedle którego "kontynuowanie" albo "podjęcie" działalności zarobkowej po ustaniu tytułu ubezpieczenia choćby przez minimalny czas (np. tylko przez 1 dzień) wykluczałoby możliwość nabycia prawa do zasiłku chorobowego - nie dość, że byłoby interpretacją contra legem, to jeszcze w dodatku stanowiłoby zaprzeczenie funkcji ochronnej (gwarancyjnej), jaką w swoim założeniu ma spełniać zasiłek chorobowy wypłacany po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2018 r., III UZP 7/18, LEX nr 2575525).

Kierując się przedstawionymi argumentami, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ms]